

mezioborová integrace výuky zaměřená na rostlinnou biochemii a fytopatologii

CZ.1.07/2.2.00/28.0171

Obecný metabolismu. Metabolismus glukosy, glykolýza, glukoneogeneze (3).

Prof. RNDr. Pavel Peč, CSc.

Katedra biochemie, Přírodovědecká fakulta UP, Olomouc

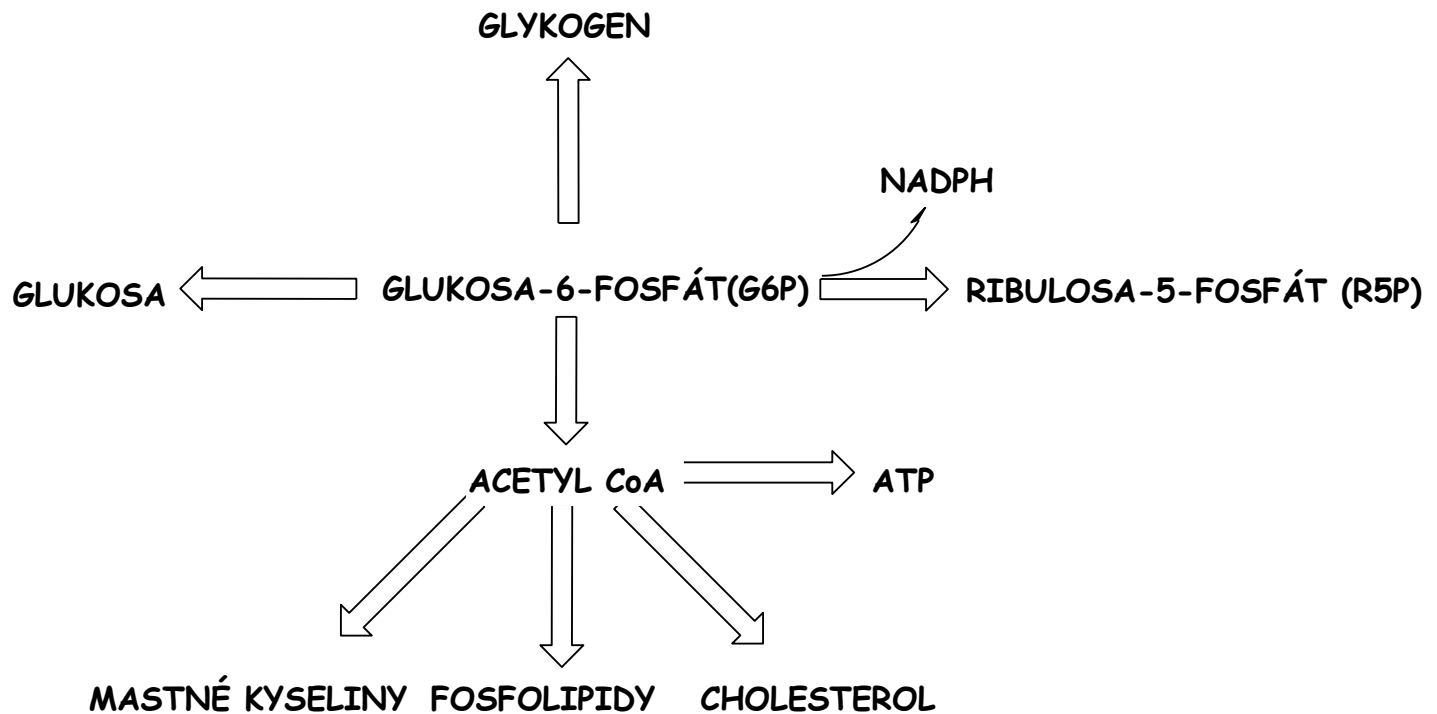

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metabolismus glukosy, glykolýza, glukoneogeneze.

- Glukosa-6-fosfát jako centrální sacharidový metabolit.
- Glukosové transportéry.
- Coriho cyklus a glukosa-alaninový cyklus.
- Úloha hormonů insulinu a glukagonu.
- Glykolýza - z energetického hlediska málo efektivní dráha. Proč má v metabolismu stále své nezastupitelné místo ?
- Glukoneogeneze - metabolická dráha hladovění.

Metabolické dráhy glukosy a glukosa-6-fosfátu.

Metabolické dráhy glukosy.

- Glukosa-6-fosfát (G6P) může být převedena na glukosu glukosa-6-fosfatasou a uvolněna do krevního oběhu. Pochod probíhá za situace, kdy hladina krevní glukosy poklesne pod 5 mM.
- Během hladovění nebo intenzivního cvičení klesající krevní glukosa působí na receptory pankreatu - vylučuje se glukagon.
- Receptory glukagonu na povrchu jaterních buněk aktivují adenylátcyklasu. Zvýšená hladina intracelulárního cAMP spouští štěpení glykogenu.
- Když je požadavek organismu na glukosu nízký, spouští se syntéza glykogenu.
- G6P může být převeden na acetylCoA přes glykolýzu a **pyruvátdehydrogenasu**. Pokud není acetylCoA zcela odbourán CC, může být využit k syntéze mastných kyselin, fosfolipidů a cholesterolu.
- G6P může být také odbourán pentosafosfátovou drahou za tvorby NADPH a pentos - potřebných k syntéze mastných kyselin a nukleotidů.

Glukosové transportéry

- **Aktivní transport - kotransportéry**
- Transport glukosy přes apikální membránu tenkého střeva a ledvinových epitelárních buněk závisí na přítomnosti sekundárního aktivního Na^+ /glukosa symportéru, SGLT-1 a SGLT-2, který zakoncentruje glukosu uvnitř buněk, s využitím energie poskytované kotransportem Na^+ iontů proti elektrochemickému gradientu.
- **Pasivní transport**
- Uskutečňuje se difúzí glukosy přes buněčnou membránu
- zprostředkovanou glukosovými transportéry.
- Energeticky nezávislé.

Glukosové transportéry-12 TM (transmembránové proteiny, 500 AMK).

GLUT	Distribuce	K_m	Poznámka
GLUT1	Všechny savčí tkáně.	1 mM	Základní transportní systém glukosy.
GLUT2	Játra a pankreatické β buňky.	15-20 mM	V pankreatu reguluje hladinu insulinu.
GLUT3	Všechny savčí tkáně.	1 mM	Základní transportní systém glukosy.
GLUT4	Svaly a adipocyty	5 mM	Množství ve svalové plasmatické membráně se zvyšuje tréninkem.
GLUT5	Tenké střevo.	-	Primárně fruktosový transportér.

Pankreatické a nadledvinkové hormony.

Zhruba 1 až 2% pankreatu činí zvláštní útvary **Langerhansovy ostrůvky**, které vylučují do krevního oběhu polypeptidové hormony. Polypeptidy jsou syntetizovány na ribosomech ve formě inaktivních prekursorů. Teprve v hrubém endoplasmatickém retikulu a Golgiho aparátu se z nich tvoří aktivní hormony. Uvolňovány jsou exocytosou.

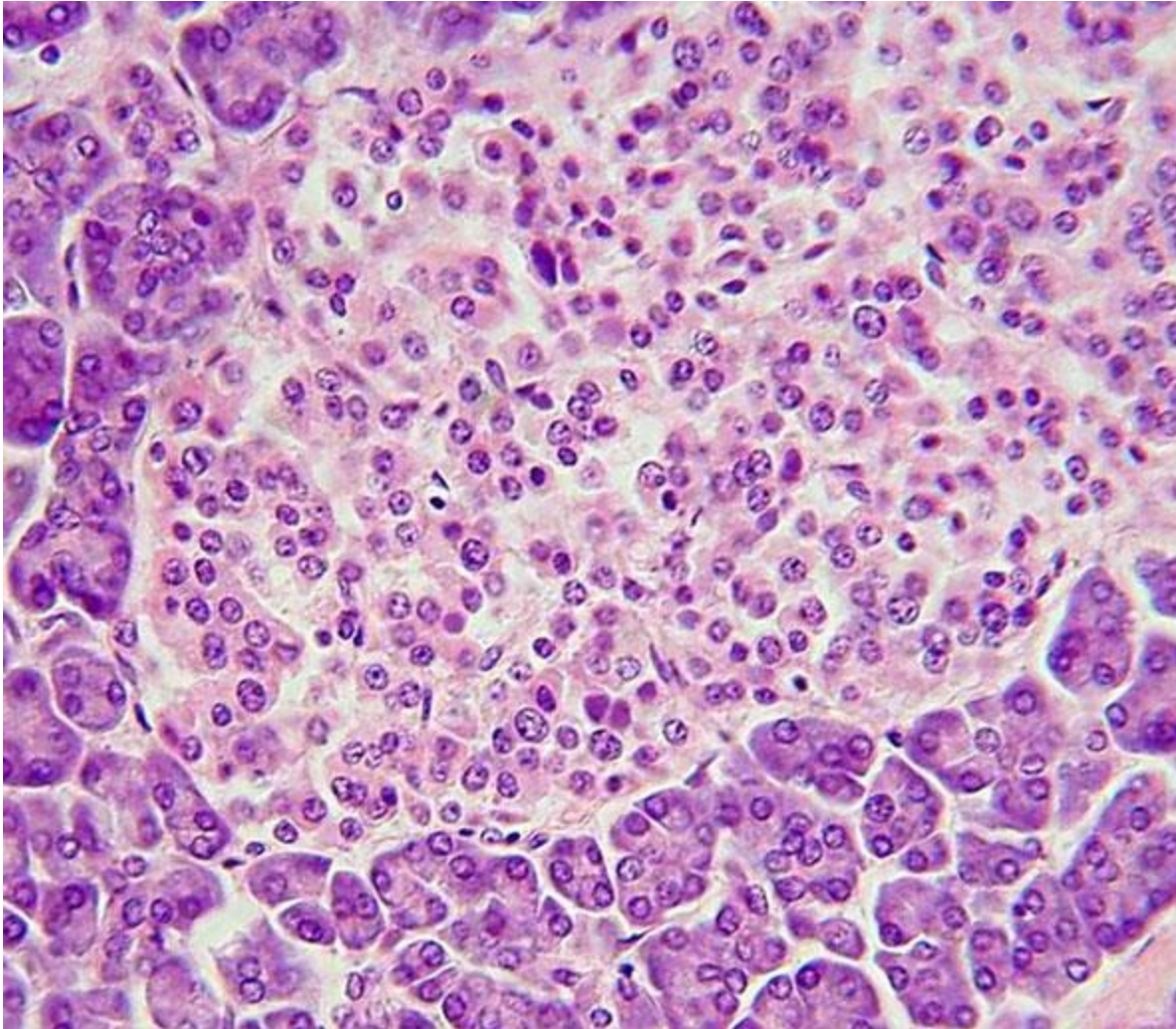
β (B)- Buňky uvolňují insulin (51 AMK) jako odezvu na vysokou hladinu glukosy v krvi.

α (A)-Buňky sekretují glukagon (29 AMK) jako odezvu na nízkou hladinu krevní glukosy.

Na rozdíl od slinivky vylučují nadledvinky hormony jako odezvu na nervový signál.

Nadledvinky mají dva typy tkáně: Dřeň a kůra. Z kůry jsou uvolňovány steroidní hormony. V dřeni nadledvinek je syntetizován noradrenalin a jeho methyl derivát adrenalin. Prekurzorem je Tyr. Obecně se nazývají katecholaminy. Jsou skladovány v granulích a posléze, formou exocytosy, uvolňovány.

Langerhansovy ostrůvky pankreatu
(barveno hematoxylinem + $KAl(SO_4)_2$, kontrast eosin)

Slinivka (pankreas) je tzv. podvojná žláza, plní totiž funkci:

- Žlázy s vnější sekrecí - tvoří ji většina tkáně pankreatu, která produkuje trávicí enzymy.
- Žlázy s vnitřní sekrecí - tvoří ji asi 1 milion buněčných ostrůvků (tzv. Langerhansových ostrůvků) rozprostřených v exokrinní tkáni pankreatu, které produkují hormony, především inzulin a glukagon
- **Vnější sekrece**
- V slinivce se produkují enzymy:
- Trypsin - hydrolyticky štěpí proteiny na peptidy a aminokyseliny
- Lipasy - štěpí tuky na glycerol a mastné kyseliny
- Amylasy - hydrolyzují sacharidy až na glukosu.
- Souhrnně je nazývána směs těchto enzymů pankreatická šťáva (*succus pancreaticus*), která je odváděna systémem vývodů do dvanáctníku. Zde se setkávají s tráveninou předzpracovanou v žaludku a podílejí se na jejím dalším chemickém štěpení (trávení).

Slinivka břišní - pankreas.

- **Vnitřní sekrece**
- Langerhansovy ostrůvky obsahují několik typů buněk:
- Alfa (A)-buňky - tvoří glukagon, hormon zvyšující hladinu sacharidů v krvi.
- Beta(B)-buňky - tvoří inzulin, hormon snižující hladinu sacharidů v krvi.
- Gama (γ , G) a delta (δ , D)-buňky - tvoří somatostatin, který ovlivňuje vylučování hormonů inzulinu a glukagonu

Regulace glykolýzy. Reakce glykolýzy.

Reakce	enzym	ΔG (kJ.mol ⁻¹)
1. Glukosa + ATP $\rightarrow$ glukosa-6-fosfát + ADP;	hexokinasa;	-33,5
2. Glukosa-6-fosfát $\leftrightarrow$ fruktosa-6-fosfát;	fosfogluk.isomer.;	- 2,5
3. Fruktosa-6-fosfát + ATP $\rightarrow$ fruktosa-1,6-bisfosfát;	fosfofruktokin.	-22,2
4. Fruktosa-1,6-bisfosfát $\leftrightarrow$ glycerald.-3-(P) + glyceron (P);	aldolasa;	-1, 3
5. Glyceron(P) $\leftrightarrow$ glycerald.-3-(P);	triosafosfátisomerasa;	+ 2,5
6. Glycerald.-3-(P) + P _i + NAD ⁺ $\leftrightarrow$ 1,3-bisfosfoglycerát + NADH + H ⁺ ;	glyceraldehyd-3-fosfátdehydrogenasa;	-1, 7
7. 1,3-Bisfosfoglycerát + ADP $\leftrightarrow$ 3-fosfoglycerát + ATP;	fosfoglycerátkinasa;	+ 1, 3
8. 3-Fosfoglycerát $\leftrightarrow$ 2-fosfoglycerát;	fosfoglycerátmutasa;	+0, 8
9. 2-Fosfoglycerát $\leftrightarrow$ fosfoenolpyruvát + H ₂ O;	enolasa;	- 3,3
10. Fosfoenolpyruvát + ADP + H ⁺ $\rightarrow$ pyruvát + ATP;	pyruvátkinasa;	-16,7

(P) = fosfát; P_i = anorganický fosfát.

Kontrola a regulace glykolýzy.

Glykolýza má dvě úlohy: odbourávání glukosy za tvorbu ATP a tvorbu stavebních jednotek pro biosyntézy (mastné kyseliny). V metabolických drahách jsou potenciálními kontrolními a regulačními enzymy ty, které katalyzují prakticky ireversibilní reakce.

V glykolýze to jsou reakce katalyzované:

- a) Hexokinasou
- b) Fosfofruktokinasou
- c) Pyruvátkinasou

Tyto tři enzymy vykazují vyšší aktivitu nebo jsou inhibovány reversibilní vazbou allosterických efektorů nebo kovalentní modifikací.

Regulace glykolýzy ve svalech.

Primárním účelem glykolýzy ve svalech je tvorba ATP pro svalovou práci. Důležitým kontrolním poměrem je $[ATP]/[AMP]$.

Fosfofruktokinasa (homotetramer, 340kD):

Vysoká hladina ATP allostericky inhibuje enzym. ATP se váže do specifického regulačního místa odlišného od katalytického.

ATP zabraňuje vazbě substrátu fruktosa-6-fosfátu do aktivního místa a mění tak hyperbolickou vazebnou křivku na esovitou (sigmoidní). Naopak AMP enzym aktivuje.

Aktivita enzymu se zvyšuje, když poměr $[ATP]/[AMP]$ klesá!

Snížení pH fosfofruktokinasovou reakci také inhibuje. To je za situace, kdy sval pracuje anaerobně. Tento efekt chrání sval před poškozením způsobeným vysokou hladinou kyselin.

Regulace glykolýzy ve svalech.

Proč je AMP a ne ADP pozitivním regulátorem fosfofruktokinasy ?

Na rychlý úbytek ATP reaguje enzym **adenylátkinasa** katalyzující reakci: $ADP + ADP \leftrightarrow ATP + AMP$.

AMP je velmi citlivý regulátor. Proč ? V buňkách je konstantní adenylátový pool (hotovost) - [ATP], [ADP], [AMP].

Koncentrace ATP je vyšší než ADP a ta je vyšší než AMP.

Z to plyne, že malá změna [ATP] znamená velkou změnu ostatních dvou adenylátů, zvláště [AMP].

Hexokinasa, enzym prvního stupně glykolýzy je inhibována produktem glukosa-6-fosfátem. To je signálem pro buňku, že není třeba další glukosu k zisku energie a stavebních jednotek a glukosa může být uvolněna do krve. Tímto způsobem také komunikuje fosfofruktokinasa s hexokinasou.

Regulace glykolýzy ve svalech.

Když je fosfofruktokinasa inaktivní, roste hladina glukosa-6-fosfátu a inaktivuje se i hexokinasa.

Proč je spíše fosfofruktokinasa klíčovým regulačním enzymem a ne hexokinasa ?

Produkt glukosa-6-fosfát není jen meziproduktem glykolýzy. Ve svalech může být převedena na glykogen.

Platí, že enzym katalyzující klíčovou reakci metabolické dráhy je nejdůležitějším kontrolním bodem dráhy.

Pyruvátkinasa je enzym katalyzující třetí ireversibilní stupeň dráhy. Produkuje ATP a pyruvát což jsou hlavní produkty, které mohou být dále oxidovány nebo použity jako stavební jednotky.

ATP allostericky inhibuje pyruvátkinasu a tím zpomaluje glykolýzu - je dostatek energie. Dalším allosterickým inhibitorem je alanin (tvoří se aminotransferasovou reakcí z pyruvátu).

Pyruvátkinasu aktivuje fruktosa-1,6-bisfosfát. Proč ?

Regulace glykolýzy v játrech.

Metabolické dráhy a regulace hladiny glukosy v játrech je mnohem komplexnější než ve svazech. Játra udržují hladinu glukosy v krvi, skladují glukosu ve formě glykogenu, když je jí nadbytek. Dále využívají glukosu k syntéze redukovaného (NADPH) pro biosyntézy.

Fosfofruktokinasa. Regulace prostřednictvím ATP je stejná jako ve svazech. Nízká hodnota pH není metabolickým signálem jaterního enzymu protože pyruvát se v játrech normálně netvoří. Fosfofruktokinasa v játrech je inhibována citrátem, který je znamením dostatku stavebních jednotek. Citrát zvyšuje inhibiční účinek ATP.

Na hladinu glukosy v krvi reaguje fosfofruktokinasa přes signální molekulu, kterou je fruktosa-2,6-bisfosfát (F-2,6-bisP). (F-2,6-bisP) aktivuje fosfofruktokinasu. Zvyšující se hladina fruktosa-6-fosfátu urychluje syntézu (F-2,6-bisP).

Regulace glykolýzy v játrech.

F-2,6-bisP zvyšuje afinitu fosfofruktokinasy k fruktosa-6-fosfátu a snižuje inhibiční efekt ATP.

Při dostatku glukosy je urychlována glykolýza.

Regulace syntézy F-2,6-bisP bude objasněna po části glukoneogeneze.

Hexokinasa. Kontrola obdobou kontroly ve svalech. Játra mají za úkol udržovat hladinu glukosy v krvi a k tomu slouží izozym hexokinasy **glukokinasa**, jejíž afinita ke glukose je 50x nižší.

Katalyzuje fosforylaci glukosy při vyšších koncentracích a prakticky vede k biosyntéze zásobního glykogenu. Nízká afinita glukokinasy ke glukose šetří glukosu pro mozek a svaly.

Glukokinasa je také přítomna v B buňkách Langerhansových ostrůvků pankreatu, kde je glukosa-6-fosfát signálem tvorby hormonu insulinu.

Regulace glykolýzy v játrech.

Pyruvátkinasa (tetramer, 57 kD). U savců existuje řada isoenzymových forem kódovaných různými geny. Formy L převažují v játrech a M ve svazech a mozku.

Jaterní enzym vykazuje velkou shodu se svalovým. Obecně se isoformy výrazně liší možnostmi ovlivnění aktivity kovalentní modifikací.

Katalytické vlastnosti L formy, ale ne M formy jsou ovlivňovány fosforylací.

Při nízké hladině krevní glukosy dochází ke glukagonem iniciované tvorbě cAMP kaskády vedoucí k fosforylaci pyruvátkinasy a tím ke snížení aktivity.

Postup zabraňuje spotřebě glukosy játry a ta je přednostně spotřebována mozkiem a svaly.

Reakce glukoneogeneze.

Stupeň

Reakce

1. Pyruvát + CO_2 + ATP + H_2O → oxaloacetát + ADP + P_i + $2H^+$
2. Oxaloacetát + GTP ↔ fosfoenolpyruvát + 2-fosfoglycerát
3. Fosfoenolpyruvát + H_2O ↔ 2-fosfoglycerát
4. 2-Fosfoglycerát ↔ 3-fosfoglycerát
5. 3-Fosfoglycerát + ATP ↔ 1,3-bisfosfoglycerát + ADP
6. 1,3-Bisfosfoglycerát + NADH + H^+ ↔ glyceraldehyd-3-fosfát + NAD⁺ + P_i
7. Glyceraldehyd-3-fosfát ↔ glyceronfosfát
8. Glyceraldehyd-3-(P) + glyceronfosfát ↔ fruktosa-1,6-bisfosfát
9. Fruktosa-1,6-bisfosfát + H_2O → fruktosa-6-fosfát + P_i
10. Fruktosa-6-fosfát ↔ glukosa-6-fosfát
11. Glukosa-6-fosfát + H_2O → glukosa + P_i

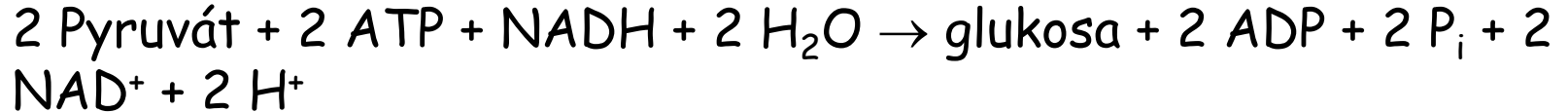
Glukoneogeneze - spřažení exergonních reakcí s endergonními.

Stechiometrie glukoneogeneze:

$$\Delta G^\circ = - 48 \text{ kJ/mol}$$

Stechiometrie zvratu glykolýzy:

$$\Delta G^\circ = + 84 \text{ kJ/mol}$$

Glukoneogeneze spotřebuje 6 nukleosidtrifosfátů (hydrolyza) k syntéze glukosy, zatímco v glykolýze, odbouráním glukosy vzniknou jen dva ATP.

Čtyři molekuly navíc při glukoneogenezi jsou nutné pro obrácení energeticky nevýhodného procesu na výhodný (glukoneogeneze).

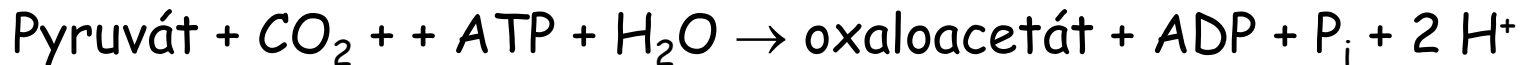
Postup a reakce glukoneogeneze.

Glukoneogeneze není zvratem glykolýzy.

Tři kritické kroky glukoneogeneze:

Fosfoenolpyruvát je syntetizován z pyruvátu ve dvou stupních. Důvodem je nemožnost překonat zpětně energetickou bariéru pyruvát - fosfoenolpyruvát.

1. Matrix mitochondrie:

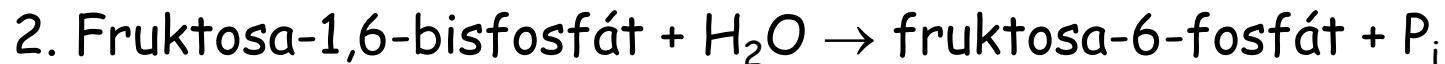

Enzym: pyruvátkarboxylasou + biotin.

Cytoplasma:

Enzym: fosfoenolpyruvátkarboxykinasa

Enzym: fruktosa-1,6-bisfosfatasa. Ireversibilní stupeň.

Postup a reakce glukoneogeneze.

3. Glukosa-6-fosfát + H₂O → glukosa + P_i

Enzym: glukosa-6-fosfatasa

Tvorba volné glukosy je zajímavý kontrolní bod glukoneogeneze.

Glukoneogeneze ve většině tkání končí na stupni glukosa-6-fosfát. Důvodem je potřeba glukosa-6-fosfátu v buňce.

Proces je kontrolován dvěma způsoby:

1. Enzym glukosa-6-fosfatasa je regulován.

2. Enzym přítomen jen v orgánech, které udržují homeostázu glukosy v krvi - játra a částečně ledviny.

Koncová reakce uvolnění glukosy není v cytoplasmě. Glukosa-6-fosfát je transportována do váčků endoplasmatického retikula, kde je fosfatasa vázána na membráně a tam hydrolyzována. Pro aktivitu fosfatasy je nutný Ca²⁺ stabilizační protein. Glukosa a P_i jsou transportovány zpět do cytoplasmy.

Glykolýza a glukoneogeneze jsou recipročně regulovány.

Obě dráhy jsou za buněčných podmínek silně exergonní a proto zde není termodynamická bariéra bránící současnému průběhu obou drah.

Pokud jsou obě dráhy' současně aktivní je výsledným efektem hydrolýza čtyř nukleosidtrifosfátů (2 ATP a 2 GTP) v jednom reakčním cyklu.

Množství a aktivity enzymů obou drah je kontrolováno tak, že obě dráhy nejsou současně aktivní.

Obecně platí, že když je potřeba energie, převládá glykolýza a když je dostatek energie převládá glukoneogeneze.

Glykolýza a glukoneogeneze jsou recipročně regulovány.

Nejdůležitějším místem regulace je převod fruktosa-6-fosfátu na fruktosa-1,6-bisfosfát (fosfofruktokinasa).

Potřeba energie je signalizována vysokou hladinou AMP. AMP stimuluje fosfofruktokinasu a inhibuje enzym glukoneogeneze - fruktosa-1,6-bisfosfatasu. Převládá glykolýza.

Opačně, vysoká hladina ATP a citrátu indikuje vysoký energetický náboj a dostatek biosyntetických prekurzorů.

ATP a citrát inhibují fosfofruktokinasu, zatímco citrát aktivuje fruktosa-1,6-bisfosfatasu.

Proč citrát? Citrát je součástí citrátového cyklu - primární oxidace substrátů za přítomnosti kyslíku. Vysoká hladina citrátu je znamením energeticky bohatého stavu a přítomnosti prekurzorů biosyntéz.

Glykolýza a glukoneogeneze jsou recipročně regulovány.

V játrech je významným regulačním momentem převod fosfoenolpyruvátu na pyruvát.

Glykolytický enzym pyruvátkinasa je inhibován allosterickými efektory ATP a alaninem, což je znamená, že je vysoký energetický náboj a dostatek stavebních jednotek pro biosyntézu.

Opačně pyruvátkarboxylasa (matrix mitochondrie) katalyzující první krok glukoneogeneze z pyruvátu, je inhibována ADP.

Stejně tak ADP inhibuje fosfoenopyruvátkarboxykinasu.

Pyruvátkarboxylasa je aktivována acetyl CoA, který, obdobně jako citrát, je znamením, že citrátový cyklus produkuje dostatek energie a biosyntetických prekurzorů.

Závěr: Glukoneogeneze je upřednostněna za situace, kdy je buňka bohatá na biosyntetické prekurzory a ATP.

Energetický náboj buňky (poznámka).

- Energetický náboj buňky: angl. energy charge, veličina, vyjadřující stav energetických rezerv buňky.
- Energetický náboj buňky = $[ATP] + \frac{1}{2} [ADP] / [ATP] + [ADP] + [AMP]$
- Faktor $\frac{1}{2}$ pro koncentraci ADP ukazuje, že jeho štěpení na AMP poskytuje polovinu energie odpovídající štěpení ATP. Energetický náboj může teoreticky dosáhnout hodnoty 0 (adenosinfosfáty jsou přítomny pouze jako AMP) až 1 (jsou přítomny pouze jako ATP).

Vliv hladiny krevní glukosy na rovnováhu glykolýzy a glukoneogeneze v játrech.

- Signální molekulou glykolýzy a glukoneogeneze v játrech je fruktosa-2,6-bisfosfát.
- Fruktosa-2,6-bisfosfát silně stimuluje fosfofruktokinázu (PFK) a inhibuje fruktosa-1,6-bisfosfátázu.

Při nízké hladině krevní glukosy se z fruktosa-2,6-bisfosfátu uvolňuje fosfát za tvorby fruktosa-6-fosfátu, který se neváže na PFK.

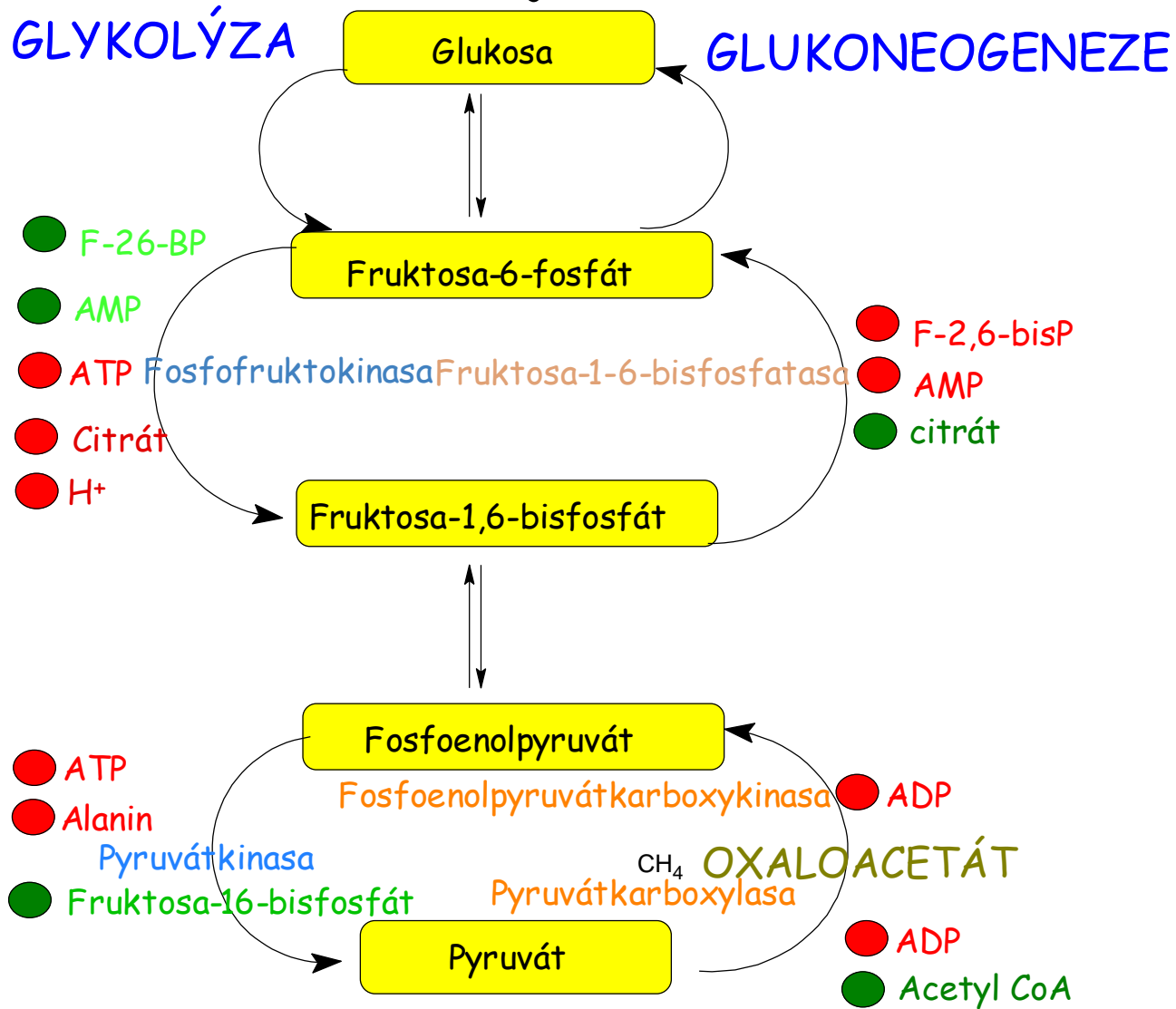
Jak je regulována hladina fruktosa-2,6-bisfosfátu ?

Hladinu regulují dva enzymy. Fruktosa-2,6-bisfosfát je tvořena enzymem fosfofruktokináza2 (PFK2).

Hydrolýza fruktosa-2,6-bisfosfátu je katalyzována enzymem fruktosabisfosfátáza2 (FBPasa2).

Oba enzymy jsou součástí jednoduchého polypeptidového 55 kD řetězce. Bifunkční enzym !!!

Reciproká regulace glukoneogeneze a glykolýzy v játrech.

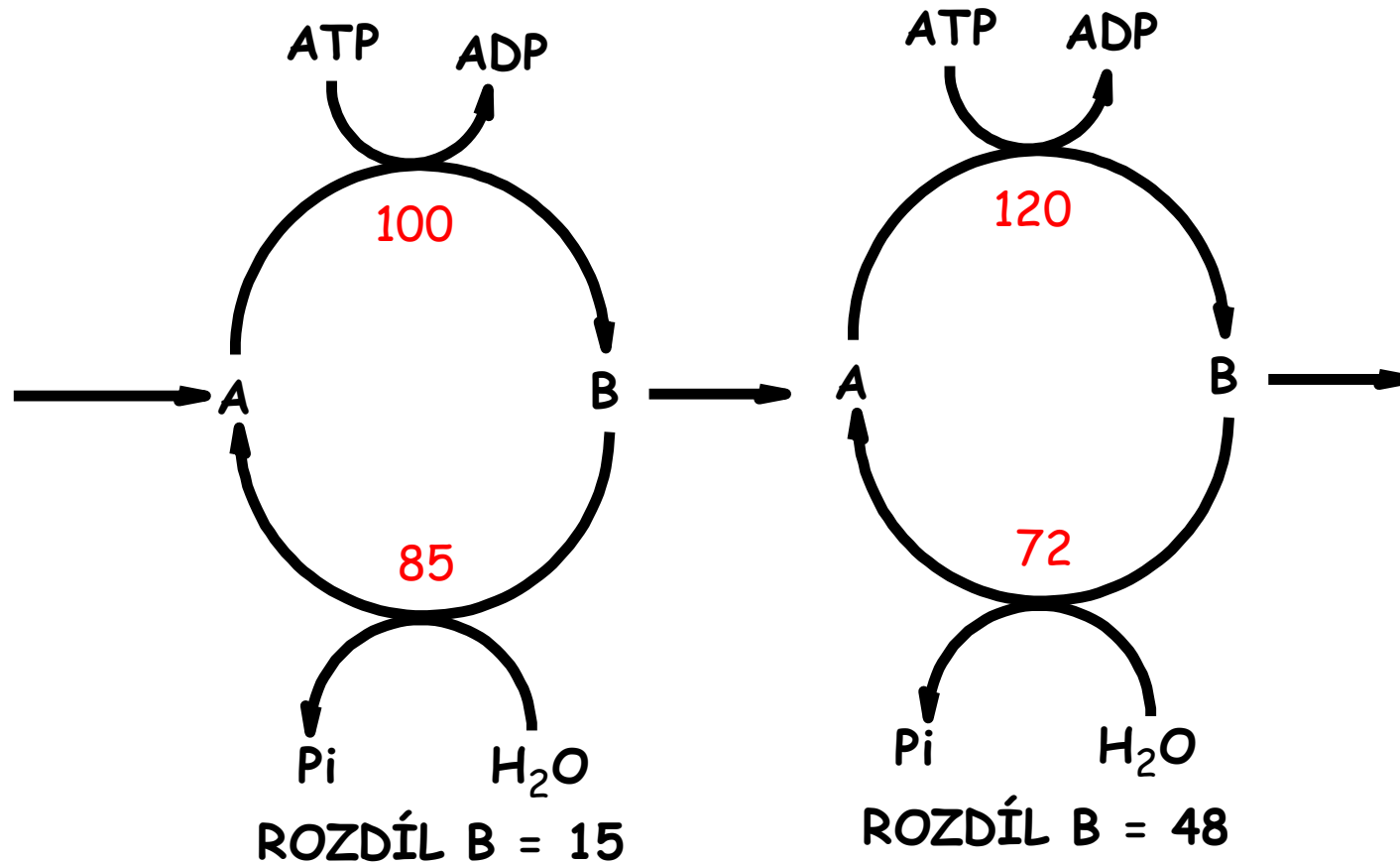
Vliv hladiny krevní glukosy na rovnováhu glykolýzy a glukoneogeneze v játrech.

- Bifunkční enzym má krátkou *N*-terminální regulační doménu následovanou doménami - kinasovou a fosfatasovou.
- Aktivita obou enzymů je recipročně regulována fosforylací jednoho serinového hydroxyly.
- Při nedostatku glukosy (v noci) se uvolňuje hormon glukagon, který spouští cAMP signální kaskádu vedoucí k fosforylaci bifunkčního enzymu proteinkinasou A.
- Kovalentní modifikace aktivuje FBPasu2 a inhibuje PFK2 což vede ke snížení hladiny fruktosa-2,6-bisfosfátu. Převažuje glukoneogeneze. Produkovaná glukosa je nutná pro přežití mozku. Glukagon také aktivuje pyruvátkinasu.
- Opačný proces zahrnující defosforylaci bifunkčního enzymu vede ke glykolýze (je dostatek glukosy).
- Glukagon je hormon hladu a insulin dostatku glukosy.

Substrátové cykly násobí signály a vedou ke tvorbě tepla.

- Dvojice reakcí jako je fosforylace fruktosa-6-fosfátu na fruktosa-1,6-bisfosfát a opačná reakce vedoucí zpět k fruktosa-6-fosfátu se nazývají substrátové nebo jalové cykly.
- Isotopová studia glykolýzy a glukoneogeneze ukazují, že oba cykly jdou zčásti současně. Jedná se o nedostatečnou metabolickou kontrolu.
- Existují patologické stavy jako je např. maligní hypertermie, kdy jsou obě dráhy aktivní. Výsledkem je nekontrolovaná hydrolýza ATP generující teplo.
- Nehledě na tuto skutečnost, jsou substrátové cykly z biologického hlediska zajímavé. Jednou z možností jejich uplatnění je zesílení metabolických signálů.
- Druhou možností uplatnění substrátových cyklů je tvorba tepla hydrolýzou ATP.
- Příkladem je metabolismus v křídlech čmeláka, který využívá protichůdnost glykolýzy a glukoneogeneze k zisku tepla a energie pro let.

Malá změna rychlostí dvou opačných reakcí vede k velké změně ve prospěch tvorby B.

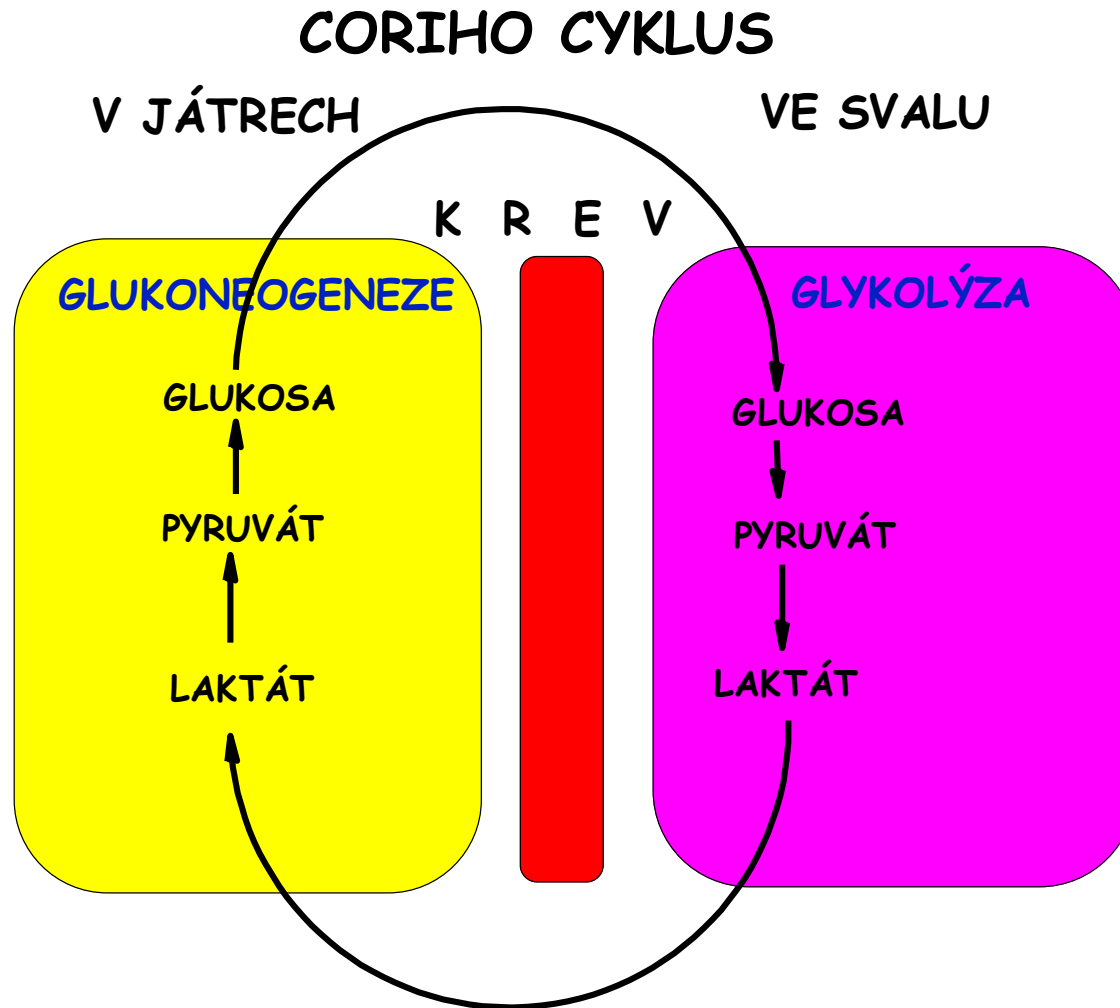

Laktát a alanin kosterního svalstva je využit jinými orgány.

- Laktát produkováný aktivním kosterním svalstvem a erythrocyty je zdrojem energie pro jiné orgány.
- Erythrocyty nemají mitochondrie a tak nemohou kompletně oxidovat glukosu.
- Za anaerobních podmínek je svalem a erythrocyty produkován jako konečný produkt laktát (vyrovnává se redoxní rovnováha). Laktát a pyruvát ze svalů difunduje do krve a poté buď do buněk srdečního svalu, kde musí nutně nastat aerobní stav - laktát přechází na pyruvát a posléze je jako acetyl CoA metabolizován citrátovým cyklem + oxidativní fosforylace za tvorby ATP.
- Nebo do jater kde je laktát také převeden na pyruvát a poté glukoneogenezí na glukosu.
- Reakce jsou spojeny do tzv. Coriho cyklu.

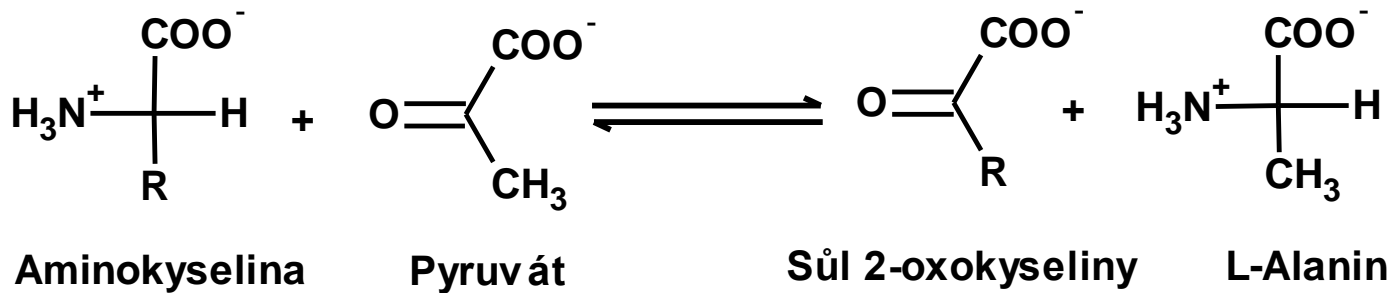

CORIHO CYKLUS.

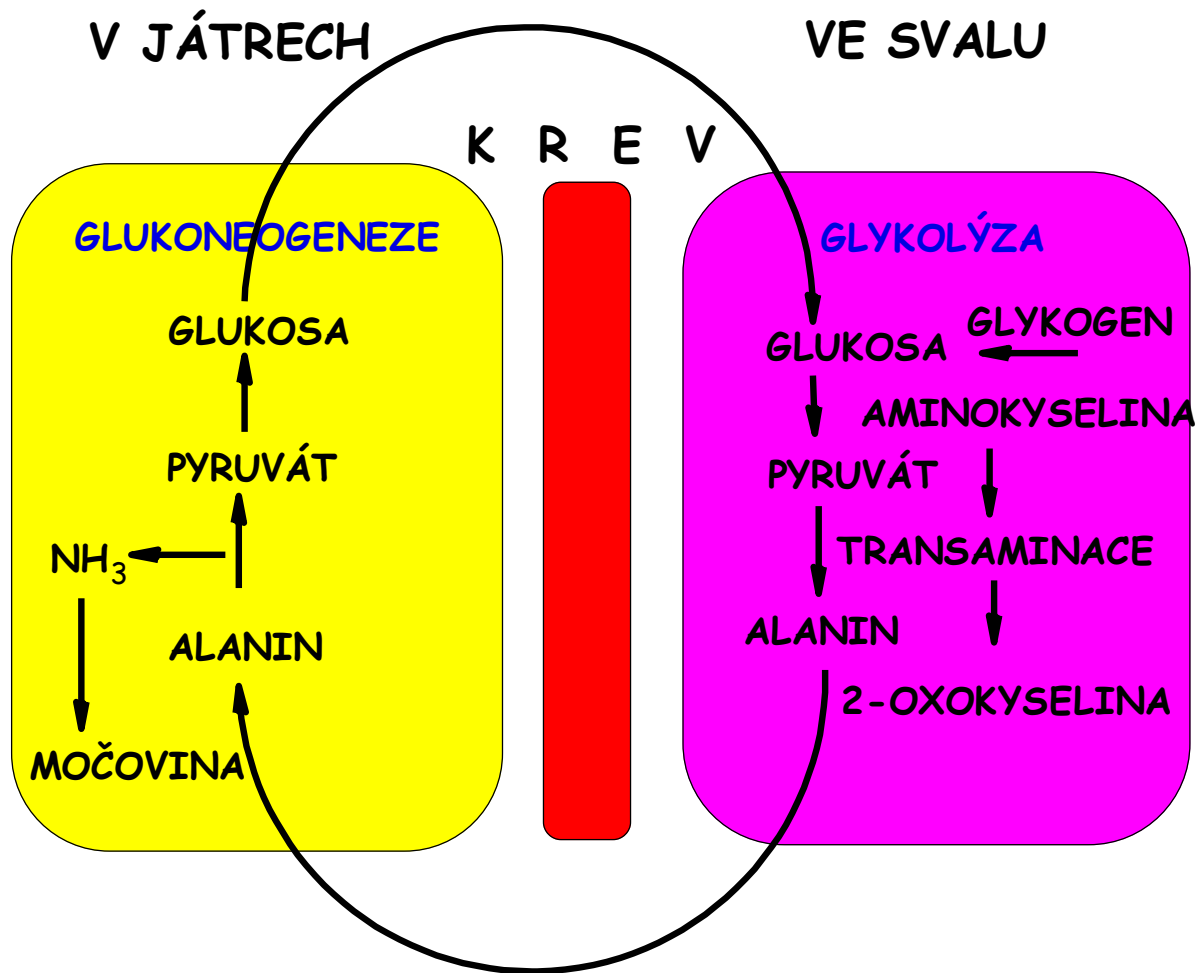
Glukosa-alaninový cyklus.

- Glukosa - alaninový cyklus je mechanismus transportu dusíku ze svalů do jater !!
- Během hladovění je glukosa tvořená v játrech touto cestou využívána jinými tkáněmi - přerušení cyklu.
- Takto může svalový pyruvát - vzniklý odbouráváním proteinů, zásobovat glukosou jiné tkáně, které nemají glukoneogenezi.

Glukosa alaninový cyklus.

Ze svalů putuje spíše alanin než laktát. Substrátem aminotransferasy je pyruvát, spíše než oxaloacetát nebo α -oxoglutarát. V játrech $\text{NH}_3 + \text{Asp} = \text{močovina}$.

Glykolýza a glukoneogeneze jsou evolučně propojeny.

- Metabolismus existuje na Zemi od pravěku. Organismy žijící v původní biosféře mohly existovat jen jako anaerobové až do doby, kdy se na Zemi objevil kyslík.
- Glykolytické enzymy se vyvíjely nezávisle spíše než duplikací genů, protože enzymy podobných vlastností nemají podobnou sekvenci aminokyselin.
- Můžeme uvažovat o vztahu glykolýzy a glukoneogeneze, když rozložíme glykolýzu na dva segmenty: metabolismus hexos (horní segment) a metabolismus trios (dolní segment).
- Enzymy horního segmentu jsou rozdílné u různých druhů, kdežto enzymy dolního segmentu jsou u všeho živého shodné (konzervativní).
- Dolní část segmentu glykolýzy je shodná s glukoneogenezí. Asi nejstarší část, která byla základem ke kterému byly ostatní části přidány.
- Horní část segmentu se může lišit v závislosti na struktuře sacharidů.